

N:o 36.

Ank. till Riksd. kansli den 23 maj 1907, kl. 1 e. m.

Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 8 i anledning af friherre A. T. Adelswårds motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående en grufgeologisk undersökning rörande inom landet befintliga fyndigheter af malm och stenkol m. m.

Till utskottet har till förberedande behandling blifvit hänvisad en af friherre Th. Adelswård i motion n:o 45 till Andra Kammarerna gjord hemställan

Motionen.

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t tacktes

dels låta snarast möjligt af fullt sakkunniga fackmän verkställa en grufgeologisk undersökning om storleken, beskaffenheten och värdet af inom landet befintliga fyndigheter af malm och stenkol samt andra mineral och bergarter, som kunna blifva föremål för tekniskt tillgodgörande, och

dels äfven låta verkställa utredning angående bildandet af en fond, ur hvilken lån skulle under vissa förutsättningar utlämnas till enskilde, som voro villiga att företaga planmässig försöksbearbetning af fyndigheter af ofvannämnda slag i likhet med de statens lånefonder, som redan finnas för understödjande af flera andra näringar.

Motionären motiverar sin framställning på följande sätt:

*Motionärens
motivering.*

»Den såväl inom som utom riksdagen förda diskussionen om den s. k. malmfältsfrågan har gifvit vid handen, huru ofantligt olika åsikterna om densamma äro. En väsentlig orsak härtill torde vara, att fullt säkra fakta om den viktigaste utgångspunkten för frågans riktiga bedömande saknas. Ingen officiell beräkning öfver malmtillgångarnas storlek finnes, och de på enskild väg gjorda undersökningarna och beräkningarna här öfver hafva lämnat i hög grad skiljaktiga resultat.

Det synes därför uppenbart, att den första åtgärd, som borde vidtagas för lösningen af den norrländska malmfältsfrågan, vore, att genom statens försorg en uttömmande och fullt saklig utredning verkställdes om såväl de nu under brytning varande som eljest kända malmförekomsterna i Norrland med hänsyn till dessas storlek, beskaffenhet och värde.

Man vet redan, att tillgången på kända fosforhaltiga järnmalmer i Lappland är så stor, att den sannolikt skulle medgifva en årlig brytning af millioner ton under sekler. Då man likväl måste anse, att en noggrann undersökning för erhållandet af fullt tillförlitliga siffror angående dessa malmer är af nöden, föres tanken ofrivilligt till frågan, om icke en liknande undersökning vore af minst lika stor vikt för de sedan länge kända och under brytning varande förekomsterna i andra delar af landet af fosforfri järnmalm, af hvilken malm vår urgamla svenska järnhandtering är helt och hållet beroende. Det har förebragts beräkningar, utvisande, att de kända tillgångarna af dylik malm i de gamla bergslagera icke skulle räcka för nuvarande brytning mer än mellan 30 à 40 år framåt. Man må hoppas och tro, att dessa beräkningar äro alltför pessimistiska. men blotta möjligheten att de vore riktiga manar till att utan uppskof åtminstone föranstalta om erforderliga undersökningar och äfven vidtaga åtgärder för att om möjligt förekomma den hotande malmbristen, hvilken skulle verka ruinerande på vår järnhandtering, så länge denna måste grundas på smältning af fosforfria malmer med träkol. Ett för hastigt utbrytande af dessa malmer måste alltså innebära en mycket större nationalekonomisk fara än utbrytandet af de fosforhaltiga malmerna i Norrland.

Utom järnmalmsförekomsterna inom hela landet anser jag emellertid, att den undersökning, som jag härmed har för afsikt att föreslå, samtidigt bör omfatta jämväl andra malmer och stenkol äfvensom öfriga mineral- eller bergartsfyndigheter, som kunna blifva föremål för tekniskt tillgodogörande, såsom apatit, marmor m. m.

Om också järnmalmerna för vårt land äro att betrakta såsom de viktigaste, är betydelsen af de öfriga, särskildt af stenkol och kopparmalm, icke att underskatta. Under långa tidsperioder har Sverige varit ett af Europas mest kopparproducerande länder, och tillverkningen af denna metall har utgjort en af landets förnämsta inkomstkällor. Numera uppgår koppartillverkningen till en obetydlighet och likväl finnes en myckenhet kända kopparmalmsfyndigheter, af hvilka många varit föremål för bearbetning vid olika tillfällen, men blifvit öfvergifna, icke därför att fyndigheten upphört, utan oftast på grund af ofullständiga undersökningar och bristande planmässighet i arbetet. De förutsättningar, som inom vårt land finnas för elektriska anläggningar i mycket stor omfattning, göra att behovet af koppar alltid måste blifva stort, hvarför det också vore af betydelse att den producerades inom landet.

En så vidtomfattande undersökning och beräkning af landets naturtillgångar af ofvannämnda slag måste gifvetvis taga mycken tid i anspråk och medföra dryga kostnader. Det torde bland annat blifva nödvändigt att åtminstone för vissa undersökningar anlita utländska experter och grufgeologers medverkan. Men jag är lifligt öfvertygad om att den tid och de kostnader, som komma att nedläggas på ett dylikt företag, äro långt ifrån bortkastade, utan säkerligen komme att gifva mångdubbelt igen. För staten liksom för den enskilde måste det vara af vikt att föra noggrann räkenskap öfver sina tillgångar och att veta hvad man äger och hvad man har att bygga på för framtiden.

Hos oss ställer man sig ofta tveksam mot ett nytt företag, om man icke vet, att något liknande redan blifvit gjordt utomlands. Jag vill därför icke underlåta att framhålla, att undersökningar af nu ifrågavarande slag förekomma i flera olika länder. I Amerikas förenta stater pågå sedan flera år tillbaka af staten anordnade omfattande grufgeologiska undersökningar inom alla delar af landet. I Tyskland har en kommission varit tillsatt för att uppgöra program till en ingående undersökning af de geologiska förhållandena i hela landet, en verklig »inventering» af alla för industrien användbara mineral- och bergarter. I England hafva två kungl. kommissioner, af hvilka den ena för få år sedan afslutat sina arbeten, verkställt vidlyftiga utredningar angående storleken af detta lands stenkolsfyndigheter.

I Sverige hafva också försök gjorts att få till stånd åtgärder från statens sida i nu omhandlade syfte. År 1898 gjorde värmländska bergsmannaföreningen framställning till Kungl. Maj:t om officiell utredning angående landets järnmalmsfyndigheter. Inom Riksdagen hafva vid olika

tillfällen motioner väckts företrädesvis afseende djupborrningar i Skåne för undersökning af därvarande stenkolsflötser. År 1904 ingaf jag en skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran att åtgärder måtte vidtagas för att under vissa villkor understödja enskilde, som vore villiga nedlägga penningar på planmässiga undersökningar i stor skala af malm-, mineral- och stenkolsfyndigheter genom tillhandahållandet af billiga lån efter liknande grunder som för statslån, hvilka nu utlämnas till understödjandet af andra näringar, såsom odlingslån, lån till rederier, s. k. manufaktur-lån m. fl. Denna framställning har nyligen blifvit af Kungl. Maj:t afslagen med stöd af afstyrkande yttranden af kommerskollegium och några bergmästare.

Jag hemställer vördsamt, att det utskott, som får till behandling denna min motion, måtte taga del af ofvannämnda handlingar.

Kommerskollegii afstyrkande af min framställning synes grunda sig uteslutande därpå, att — i öfverensstämmelse med den af järnkontoret uttalade åsikten om järnhandteringen — bergverksrörelsen mer och mer utvecklade sig till storindustri och att denna utan statens medverkan vore i stånd att verkställa undersökningar för att vinna erforderliga nya malmtillgångar. Det förefaller som om detta skäl snarare borde leda till en alldeles motsatt slutsats, nämligen den, att i samma mån malmförädlingen öfvergår till storindustri och åtgången och behovet af malm därigenom ökas, blir det af så mycket större betydelse, att malmtillgången är för lång tid framåt känd och betryggad. De afstyrkande bergmästarnes motivering tyckes kunna sammanfattas i det ofta hörda skälet, att »det är bra som det är», och att då malmbrytningen i vissa fall har ökats och en och annan grufva blifvit åter upptagen från ödesmål, så finnes ingen anledning från statens sida att befordra en ökad grufdrift eller uppmuntra bearbetandet af flera fyndigheter — i ett af utlåtandena uttalas till och med den meningen, att om något skulle göras, så borde det snarare bestå i att motverka en för hastig utveckling!

Då jag omöjligen kan påverkas af sådana skäl, vidhåller jag min åsikt om den stora nytta för vår bergshandtering och nationalekonomi, åtgärder i ofvan angifna syfte skulle medföra.»

*Utskottets
yttrande.*

För förslaget bedömande har utskottet sökt förskaffa sig upplysningar om hvad som förut blifvit gjordt i Sverige för ifrågavarande ändamål, hvilka åtgärder som blifvit föreslagna eller vidtagna i utlandet, samt om uttalanden, som af fackmän samt af geologiska och bergsmannaföreningar blifvit gjorda.

I motionen hänvisas till vissa åtgärder, som inom vårt land redan vidtagits i motionens syfte.

Värmlands bergsmanaförening hade redan år 1898 ingått till Kungl. Maj:t med begäran att en allsidig och omfattande utredning måtte föranstaltas angående Sveriges tillgång och behof af malmer, företrädesvis de fosforfattiga i mellersta Sverige, af hvilka landets nuvarande järnhandtering vore helt och hållet beroende. Denna framställning föranledde emellertid till ingen Kungl. Maj:ts åtgärd, hvilket, ehuru kommerskollegium afstyrkte framställningen, dock icke torde hafva berott på att själfva saken ansågs olämplig.

I Första Kammaran väcktes på sin tid en motion, hvari föreslogs, att på statens bekostnad skulle företagas djupborrningar i Skåne för att upptäcka nya brytvärda stenkolsflötser eller nyttiga bergarter. Denna motion blef af Riksdagen afslagen.

I skrifvelse af den 31 december 1904 hade motionären, såsom ock i motionens motivering anföres, gjort framställning till Kungl. Maj:t om understöd från statens sida till enskilde, som ville företaga försöksarbeten för upptäckande af malmer och stenkol.

I skrifvelsen anföres, att Sveriges bergshandtering i alla tider på olika sätt erhållit ekonomiskt understöd af statsmedel, men att detta numera icke vore förhållandet åtminstone icke direkt eller i någon nämnvärd utsträckning, ehuru bergshandteringen näst jordbruket vore att anse såsom landets viktigaste näring. Snart sagdt alla andra näringar erhöle understöd genom direkta anslag eller billiga lån o. s. v., och det kunde med skäl ifrågasättas, om icke lika stora anledningar förefunnes att på liknande sätt understödja bergshandteringen. Vidare påpekas, att med undantag af hvad beträffar de stora norrländska järnmalmsfälten har bergshandteringen i Sverige visat en nedåtgående tendens. Visserligen hade järntillverkningen icke minskats, men en sådan minskning vore ovillkorligen att befara, då tillgången på fosforfattiga järnmalmer, på hvilka denna järntillverkning är beroende, vore mycket begränsad, ifall icke nya järnmalmsfyndigheter i mellersta Sverige upptäcktes. Tillverkningen af andra metaller såsom koppar, silfver etc., som förr varit stor och för landets nationalökonomi af mycken betydelse, hade nedgått till en ren obetydlighet, ehuru stora förekomster af ädla metallers malmer förefunnos inom landet och väntade på bearbetning, endast de blefve på ett tidsenligt sätt undersökta, hvilket emellertid kräfde betydande kapital och vore förenadt med så stora risker, att den enskilda företagsamheten icke syntes vara till fyllest.

När denna emellertid ägnade sig åt nu omnämnda slag af företag, borde den understödjas med fördelaktiga statslån. Skrifvelsen afslutas med följande förslag:

»Statsmedel till nu ifrågavarande ändamål borde få användas såsom bidrag till undersökningar af alla slag af fyndigheter, såväl malmer som stenkol och andra i industrien användbara mineralier, t. ex. apatit eller bergarter, såsom marmor och annan byggnadssten. Arbetena skulle icke af staten själf utföras, utan medlen skulle utlämnas såsom fördelaktiga lån, i vissa fall utan återbetalningsskyldighet, till enskilda personer, föreningar eller bolag, som själfva bidragit eller förbunde sig att bidraga med viss del af kostnaderna.

Detaljbestämmelserna för utlämnandet af nu ifrågavarande lån eller anslag kunna naturligtvis tillfredsställande ordnas på flera olika sätt; här nedan anföras några hufvudgrunder efter hvilka det kan tänkas ske.

Till att börja med och tills erfarenhet vunnits torde ett anslag af t. ex. 200,000 kronor pr år vara tillräckligt, och bör detsamma utgå under fem år eller tillsammans således uppgå till 1,000,000 kronor.

Af anslaget bildas en fond, från hvilken lån utlämnas på villkor liknande dem, som gälla för lån ur statens odlingslånefond, med vissa års räntefrihet och därefter, såsom amorteringslån, med låg ränta, dock torde icke annuiteten böra uttagas såsom för odlingslånen, utan på vanligt sätt, såsom för lån ur manufakturförslagslånefonden.

Såsom villkor för låns erhållande torde böra bestämmas, att utlåtande jämte karta angående de geologiska förhållandena på platsen för fyndigheten, upprättad af sakkunnig person, företes;

att sökanden styrker sig vara innehafvare till inmutningsrätten till fyndigheten;

att fullständigt förslag till försöksarbetenas utförande jämte kostnadsberäkningar blifvit upprättade;

att af Kungl. Maj:t förordnade myndighet eller kommission, bestående t. ex. af en geolog, en grufingeniör och en tredje i bergverksdrift förfaren person, tillstyrker försöksarbetenas utförande på grund af förefintliga starka anledningar till ett godt resultat;

att sökanden styrker sig på ifrågavarande försöksarbete hafva nedlagt eller hafva medel tillgängliga att nedlägga till ett belopp dubbelt så stort som det, för hvilket lån begäres;

att lånet icke utbetalas, förrän det blifvit styrkt, att ett penningbelopp till ofvannämnda storlek blifvit för arbetet utgifvet, och sedan endast i den mån arbetena ytterligare framskrida.

Om lika berättigade sökande samtidigt anmäla sig till lån af belopp, sammanlagda öfverstigande hvad som finnes till utlåning tillgängligt, bör företräde lämnas till försöksarbeten, afseende undersökning af fyndigheter af fosforfri järnmalm, kopparmalm och stenkol i nu nämnd ordning, och bland dessa böra fyndigheter, befintliga å förut kända gruffält, gifvas företräde.

Det ligger i sakens natur, att sökandena till sådant lån, som här är i fråga, sällan äro i tillfälle lämna realsäkerhet i egendom tillhörande det företag, som lånet afser. För lånets betalande torde därför icke böra påfordras annan säkerhet än att äganderätten till utmålet på Kungl. Maj:t transporterades, jämte en förbindelse af sökanden att, därest försöksarbetet lyckas och gifver anledning till ordnad grufdrift, för lånet skall få tagas såväl fastighets- som förlagsinteckning i grufvan och hvad till densamma hörer. Icke ens i detta fall torde det böra fordras, att inteckningarna skola vara med bästa förmånsrätt, ty af de medel, som till äfventyrs innan lånet söktes blifvit på försöksarbetena nedlagda eller som före statslånet skola för dem utgifvas, kan antagas att en del blifvit upplånade och långifvaren redan erhållit rätt till inteckning.

Om försöksarbetena, sedan de efter den fastställda planen afslutats, visat, att fyndigheten icke är brytvärd och icke gifver anledning till fortsatt grufdrift, och arbetet därför helt och hållet nedlägges, bör låntagaren vara befriad från all återbetalningsskyldighet, men äger icke återbekomma åtkomsthandlingarna till utmålet.»

I beslut af den 28 september 1906 förklarade Kungl. Maj:t, att förbemälda framställning icke borde till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

Afslaget stödde sig på ett afstyrkande utlåtande från kommerskollegium, som inhämtat bergmästarnes, järnkontorets och bergsskolans yttranden. Flera af dessa yttranden hafva visserligen varit afstyrkande, men innehållet af desamma tyder på att motionärens förmodan är riktig att dessa afstyrkanden snarare berott på formella än reella skäl.

Angående åtgärder, som i motionens syfte blifvit vidtagna i andra länder, har utskottet erhållit följande uppgift.

I Tyskland har det utförliga förslag, som blifvit framställt till en detaljerad »inventering» af detta lands alla mineraltillgångar, ännu icke ledt till någon åtgärd från statens sida.

I Förenta staterna åter, där man torde förstått att på ett lyckligt sätt bruka det vetenskapliga arbetet i industriens tjänst, har sedan årtionden tillbaka ett malmgeologiskt arbete pågått, hvilket lämnat ett högst

värdefullt bidrag till kännedomen om landets tillgångar på malmer och andra nyttiga mineralier och bergarter både med afseende på dessas storlek och beskaffenhet. I Kanada, hvarest de geologiska förhållandena torde hafva mycken likhet med de svenska, pågå liknande arbeten, och det statistiska material på den praktiska geologiens område, som häraf vunnits, är af allra största värde.

Allmänt känt torde vara Englands tillvägagående för att utreda frågan om detta lands stenkolstillgångar. Särskilda kommissioner hafva vid två olika tillfällen, år 1871 och 1901, blifvit tillsatta. Den sistnämnda bestod af 15 personer, däraf några geologer men flertalet praktiska grufmän. Dessa kommissioner gingo ytterst grundligt till väga och deras arbeten togo flera år i anspråk, men lämnade också synnerligen upplysande och tillförlitliga resultat af grundläggande betydelse för bedömandet af en för detta land lika viktig nationalekonomisk fråga som malmfrågan är för oss.

Professor Andersson, af hvilkens yttrande i frågan till statsutskottet detta utskott haft tillfälle att taga del, ansåg det synnerligen nyttigt och önskvärdt att sådana utredningar komme till stånd, men fäste dock hufvudvikten vid norrländska järnmalmförekomsterna, särskildt vid Kiruna med hänsyn till det förestående statsinköpet. Sedan detta nu af Riksdagen beslutats, äro uttalandena i denna del för närvarande af mindre betydelse. Professor A. ansåg emellertid, att programmet för den särskilda utredningen sådant det af motionären antydts borde begränsas till blott malmer och stenkol, hvaremot undersökningen af andra mineral- och bergarter borde lämnas å sido, så mycket mer som enligt nu gällande plan för Sveriges geologiska undersökningars arbeten, denna anstalt har till särskild uppgift att behandla denna del af den ekonomiska geologien på så sätt, att den kan blifva till direkt nytta för industrien. Men äfven beträffande omfånget för undersökningarna af malmer ansågs vissa inskränkingar böra ske, så att de egentligen blott skulle afse alla slag af malmfyndigheter i Norrland och i de distrikt, inlandsbanan komme att genomgå, som ock järnmalmfälten i mellersta Sverige och stenkolsfyndigheterna i Skåne. Större delen af dessa arbeten ansågs kunna utföras af Sveriges geologiska undersökning, endast denna stadigvarande anstalt erhöle ett större statsanslag än det nu utgående och hvilket förslagsvis beräknades till 24 à 29,000 kronor.

Vid geologiska föreningens sammankomst den 4 sistlidne april voro samma frågor föremål för diskussion med anledning af de i riksdagen

väckta motioner. Uti inledningsföredraget betonade professor Sjögren den stora betydelsen för vår svenska bergshandtering af att utredningar i angifvet syfte blefve anordnade. Han ansåg, att uppgiften borde begränsas till kända fyndigheter af malmer och stenkol och utgå på att besvara frågan »Huru mycket malm finnes af olika slag»? Denna fråga borde utredas af en särskild kommission i likhet med den engelska stenkolskommissionen, och ett tillnärmelsevis säkert resultat borde kunna erhållas genom en systematisk sammanställning af de hos enskilda grufägare redan befintliga uppgifterna, grundade på de olika slag af undersökningar, som af de flesta grufägare och utmålsinnehafvare redan blifvit gjorda. Redan genom en sådan jämförelsevis enkel åtgärd borde afsevärd klarhet kunna vinnas. Föreningen anslöt sig i hufvudsak till den af professor Sjögren uttalade meningen.

Vid värmländska bergsmannaföreningens sammanträden i Kristinehamn den 25 april bragtes samma fråga på tal och resulterade i följande resolution: »Värmländska bergsmannaföreningen, som redan vid föregående tillfällen uttryckligen häfdat nödvändigheten af utredningar om vårt lands järnmalmstillgångar, uttalar som sin mening, att det ur vetenskaplig teknisk och ekonomisk synpunkt är af största vikt, att en möjligast noggrann kännedom vinnes om våra mineraliska naturtillgångars mängd och värde samt att detta mål bäst befrämjas därigenom att, i sammanhang med en allmän ombildning af de teknisk-ekonomiska ämbetsverken, beredes en plats i vår statsförvaltning åt ett organ för den ekonomiska geologien vid sidan af bergsstaten och Sveriges geologiska undersökning, hvilka för erhållande af ett bättre samarbete borde omorganiseras och sammanföras under en gemensam bergsöfverstyrelse.»

Sedan Riksdagen godkänt Kungl. Maj:ts förslag till aftal om förvärfvande för statens räkning helt eller delvis af ett större antal järnmalmsförekomster i Norrland, har det föreliggande förslaget uppenbarligen delvis förlorat i aktualitet. Men utredningar likartade med den förevarande hafva förut ifrågakommit. Sålunda har värdering af staten tillhöriga vattenfall af därtill särskildt förordnad kommission redan verkställts, och detta utskott har till innevarande Riksdag hemställt att Andra Kammaren för sin del måtte besluta skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en allmän undersökning och beskrifning öfver

enskilda och kommuner tillhöriga mera betydande vattenfall i landet, hvilken utskottets hemställan Andra Kammaren för sin del bifallit.

En utredning i motionens syfte anser utskottet emellertid icke böra få den stora omfattning motionären har tänkt sig, enär detta otvifvelaktigt skulle medföra en tidsutdräkt och kostnader, hvilka det praktiska värdet i ett mera vidtgående resultat icke kunde tänkas uppväga. Det vore så mycket mera skäl i att inskränka den nu ifrågavarande utredningen, som måste blifva ett arbete af mera tillfällig natur, till endast en undersökning af nu kända förekomster af *malm och stenkol*, då, såsom förut omnämnts, andra nyttiga mineral och bergartstillgångar äro föremål för en ständigt pågående undersökning af »Sveriges geologiska undersökning» och utskottet förutsätter, att denna anstalt vid sidan af sin mera vetenskapliga verksamhet kunde i än högre grad än hittills utvidga sitt arbete beträffande sistnämnda naturtillgångar till att blifva ekonomiskt-geologiskt med direkt hänsyn till industriens praktiska kraf.

Utskottet har emellertid inhämtat, att statsutskottet i anledning af motion af herrar greve Douglas, Montgomery och Berggren beslutat att hemställa, att Riksdagen måtte å extra stat för år 1908 bevilja:

a) 11,000 kronor till utredning rörande malmförekomster och tekniskt användbara bergarter i de trakter, som skulle komma att genomlöpas af den i Kungl. Maj:ts proposition n:o 162 omförmälda inlandsbanan; och

b) 13,000 kronor till utredning och beskrifning angående Skånes kolförande formation;

eller tillsammans 24,000 kronor att för dessa ändamål ställas till disposition af Sveriges geologiska undersökning.

Ehuru utskottet finner önskvärdt, att tanken på en grundligare utredning icke öfvergifves och att en sådan icke borde begränsas till endast vissa områden inom landet, anser utskottet sig dock ej böra, med hänsyn till statsutskottets omförmälda framställning, göra någon ytterligare hemställan i berörda syfte.

Utskottet finner heller ingen anledning att, då utredningen för närvarande endast skulle få nu nämnda utsträckning, inlåta sig på frågan om sättet för densammans utförande, hvilket Kungl. Maj:t bäst torde bedöma och besluta om, men utskottet vågar ifrågasätta, om det kan anses vara lämpligt att endast hänvisa en dylik utredning till Sveriges geologiska undersökning, hvilken anstalt är fullt upptagen med utförandet af de uppgifter,

som hittills äro densamma anförtrödda, och som med dess nuvarande organisation näppeligen kan anses hafva nödiga förutsättningar för att snabbast och bäst kunna utföra ifrågavarande specialutredning.

Däremot torde Sveriges geologiska undersökning kunna utföra de speciella fältundersökningar, som i vissa fall blifva erforderliga till komplettering af tillgängliga uppgifter, hvilka genom bergmästareämbeten af enskilda gruf- och utmålsägare o. s. v. kunna erhållas för en systematisk bearbetning.

Det ligger i sakens natur, att några direkta försöksarbeten genom borrhningar, ortdrifningar eller dylikt på statens bekostnad ej kunna företagas på enskilda tillhöriga utmål eller på enskilda tillhörig mark. Med andra ord, staten kan icke uppträda som »malmletare» vare sig på staten tillhörig eller annan mark, och detta kan icke få bli uppgiften för nu tillämnade utredning. Utredningen torde blifva hänvisad till att bygga på det material af uppgifter, som redan finnas tillgängliga eller som genom ägarnes försorg kunna ytterligare erhållas.

Säkerligen kommer emellertid utredningsarbetet snart att visa att direkta försöksarbeten af olika slag vid vissa malmfält vore af största intresse för erhållande af mera tillförlitliga och noggranna resultat än hvad utredningen eljest kunde uppnå.

Utskottet anser sig därför hafva skäl att tillstyrka motionärens förslag i hvad det afser anordnande af en lånefond till hjälp för enskilda, som vilja verkställa försöks- och undersökningsarbeten i äldre eller nyupptäckta malmfyndigheter. Utskottet anser icke nödigt angifva detaljerade anvisningar angående de villkor och betingelser, under hvilka sådana lån skulle utlämnas, utan vill blott uttala såsom sin mening, att den ifrågavarande lånefonden borde kunna anordnas i likhet med t. ex. statens odlings- eller manufakturlånefond och att villkoren för erhållandet af lån från fonden borde kunna bestämmas efter ungefär de grunder, som motionären angifvit i sin ofvan anförda skrifvelse till Kungl. Maj:t.

I vissa särskilda fall, då undersökningsarbeten kunna anses vara af stor nationalekonomisk betydelse eller afse staten tillhöriga fyndigheter, tänker sig utskottet, att äfven på statens egen bekostnad och försorg undersökningsarbeten, borrhningar eller dylikt borde ifrågakomma, men torde sådan åtgärd vid hvarje särskildt fall komma under ompröfning i samband med det anslagsäskande, som därmed måste följa.

På grund af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa,

det Riksdagen ville besluta

dels beträffande motionens förra del, att motionen för närvarande icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd,

dels beträffande motionens senare del, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående bildandet af en fond, ur hvilken lån under vissa förutsättningar och villkor skulle utlämnas till enskilda, som vore villiga att företaga planmässig försöksbearbetning af malm- och stenkolsfyndigheter.

Stockholm den 23 maj 1907.

På utskottets vägnar:

ERIK MARTIN.

Herr *Kjellén* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets slutliga behandling inom utskottet.
